

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 25.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórum lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 8. novembir 1927.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

1. árg.

ADALBORNIR ERU ALLIR, sum kunnu framvísa avrikaði verk og arbeiðsmarktar hendur. Og imillum hesar, sum stríðast fyri livinum og merkjast av livinum bæði til hendurs og á annan hátt, er aðalin í einum hvørjum landi, lítlum ella stórum, alt úttan annan mun enn tungumálið. Hetta hevur tí av fyrstu tíð altíð verið framhildið, og vil varða við so leingi menniskjan arbeiðir, og tað má og skal arbeiðast so leingi kringlan heldur. Er tað tí ein blóðigur órættvisur hugsnarháttur, sum í mongum londum kemur fram, at arbeiðararnir í teim ymsu londum einki hava til felags; tó er tað so mangar ferðir prógvað, at allir arbeiðarar — hvørt teir búgva í einum ella øðrum landi, altíð fara fremst í sínum skjældrið: stríðið fyri breyðinum, alt hitt kemur aftaná — og teir eru tverri nógvir, sum hava mist alla trúgv til, at tað nyttar nakað at hugsa um meir ella toyggja seg longur. Hansara stríð gevur merkir, aðilsmerkir, hann hevur ta barkaðu hondina, ið merkir hitt dagliga slíðið, hitt harða stríðið fyri breyðinum til konu og børn — og hetta visir teim arbeiðandi leiðina til hin socialdemokratiska politikkinn, sum fyrst og fremst hevur til endamála at gera korini betri og livið livuligari hjá teim arbeiðandi, sum fyrst og síðst mega eiga ágóðan av avrikaðum verkum, sum í fyrsta umfari skal geva breyði til teirra strevandi, konu og børn.

Frá hesum sýnishorni hava socialdemokratar av fyrstu tíð grunda sína politisku laru, og frá hesum sjónarmiði vilja vit altíð siggja teir, sum beinleiðis eru í virki fyri at skapa alt tað, ið nútíðin og framtíðin krevur fyri at menniskjan skal livja, sum teir ið alla tíð og stund eiga at standa í okkara liði.

Úttanam kemst ikki, at um ikki tær arbeiðsmarktar hendurs, alt ov tíðum lítið virdu, menn, ikki fúsir vóru farnir til verka, so var einki arbeiði, og av teirri grund vildi samfelagið aldri fingið nokur virði framvunnin.

Teir, ið tað stóru nyttuna til dags hava fingið av tí, sum aðrir gera, skilja ikki hetta — kanska vilja ikki skilja tað — og istaðin fyri spennu í móti, hvat teir eru mentir, fyri at forða at menn, sum leggja liv og heilsu til í tí dagliga yrki, kunna vinna fram til livulig kor. Teirra »strev« í so máta gongur við somu pleym-um igjøgnum øll heimsins lond, í øllum teim stjórnum, har tað heldur sum samtykt verður, skínur tað igjøgnum, at teir fyrst

skulu hava sitt, so aftur sitt, og verður nakað til avlops, ja so... Um ein leggur saman allar hesar royndir fyri at verja hin mágvandi einstaklingin, so vilja tær fyri hitt arbeiðandi fólki bert geva eitt úrslit, og tað er, at hin arbeiðandi verður forfylgdur við øllum teim vopnum, sum samfundin um hetta mundi loyvir til verja fyri hin borgarliga friðin.

Og tað soleiðis er, er eingin grund hjá teim arbeiðandi at fara ljóðliga við hesu núverandi samfundsskipan, sum loyvir maktini til at vera hin bestemandi, meðan rætturin í teim flestu mundum verður í seinra styftu at hava nakað til at siga.

Tað maktshavararnir á henda hátt halda áfram við at jakstra hitt arbeiðandi fólki við øllum teim vopnum, sum teir hava tókur á, má stríðið imillum hesar partarnar verða hart, og sjálvsagt er, at enn, sum samfundsskipanin er, verða teir smáu við undirlutan.

Tað nú veljast skal til sóknar- og býarstýrir, Løgting og Ríkisdag, mega tí allir fiskimenn og arbeiðsmenn og aðrir, hvørs kenslur eru fyri teim smáu og minni mágvandi her á landi, at leggja doyðina á at »seta haldgott mark fyri, at einstaklingar útnýta hitt arbeiðandi fólki og nýta neyðuna, ið er imillum fólki, til egið gagn og frama við at velja menn inn á hesar pallar, sum altíð vilja starvast fyri, at arbeiðarin má ognast tey rættindir, sum hann til dags hevur saknað, soleiðis at hann kann koma til fullt frælsi og rættvís, tí eisini hann er borin til menniskjanslig kor.

Hungurskoyrulin reiggjar um allan heiminn, í Danmørk og her í Føroyum. Vit minna tí øll á at standa trygg saman, trýna inn í liðið og halda á, tí dagar er ikki langt burtur, tað rættvís sigrar — og allar ógerður hevna seg.

— Neistar. —

„Er det Dem eller er det mig?“

Under de forskellige Valg, som faldt i den Tid, da Brandes repræsenterede Langeland, var som oftest Redaktør H. Wulff, København, opstillet af Højre, og det syntes næsten, som om Hr. Wulffs joviale Facon tog den værste Gift af Dr. Brandes Angreb, men den stedlige Ledelse i Højre var ikke tilfreds med en nogenlunde fredelig Udgang af Valgmoderne, og jeg husker ved en Lejlighed, at man havde antaget en Mand, som, naar Dr. Brandes viste sig paa Talerstolen, brølede: »Ned med Jøden!«

Højre jubledede, de havde, mente de, fundet den rette Maade at angribe den usarlige Doktor paa, men det gik kun en enkelt Gang.

Næste Gang, Raabed led, bukkede Brandes imod Højrekandidaten, Hr. Wulff, som ogsaa hørte til Herrens udvalgte Folk, og spurgte: »Jeg véd ikke, er det Dem, eller er det mig?«

Den store Arbejdsløshed i Danmark.

Kirkens Stilling til Arbejdsløsheden.

Udtalelser af Prester, Provst og Biskop.

Fra Oldtidens Slaveri med Slavepisk og Slavelænker — og til Nutidens frie kæmpende Arbejderhære med Strejker og Lockout'er — det er kun to Tusindaars sociale Udvikling.

Midt i denne enorme Udvikling staar Kirken med sit gamle Broderskabsevangelium. De første Menigheder dannedes mellem Smaafolk og Slaver. Vor Tids Menigheder staar midt overfor de moderne Lonkampe og Nutidslivets uhyggelige Fænomener: *Arbejdsløsheden*.

Hvorledes tog Oldtidsmenighederne paa Slaveriet?

Vi har her det henrivende lille Brev fra Paulus til hans Ven Filemon. Den graanedte gamle Paulus har i Fængslet omvendt den bortløbne Slave Onesimos og sender ham nu tilbage til hans Herre med de Ord: *Tag vel imod ham, thi han er din Broder*.

Kirken tog ikke direkte politisk Stilling imod Slaveriet, men den pegede ufravendt paa Broderskabstanken, der i Længden maatte sprænge Slaveriet.

Den Arbejdsløses Stilling er jo desperat end Slavens. Slaven havde dog et Tilhold, nemlig sin Herre. Den Arbejdsløse er overkomplet i Livet — med Hustru og Børn. Udvandte kan han ikke. Jord, Kapital og Fabriker er paa private Hænder. Han har Retten til at stemme og Pligten til at lyde Loven — men Retten til Arbejde har han ikke givet ham, og hans kære velstillede Menneskebrødre har lukket hver Port for Næsen af ham.

Han er tilovers, kort og godt... Efter Lockouten i 1899 — den første store danske Arbejdskonflikt mellem de nystiftede Arbejder- og Arbejdsgiversammenslutninger — talte den unge Pastor Ostenfeldt paa et Møde i Bethesda (26. Okt. 1899): *„Hvad har denne Sommers Kamp nu lært os?“* spurgte han.

Fem Ting. Først »at Kampen mellem de Besiddende og de Ikke-besiddende er ikke et Fagspørgsmaal, der kun angaar et mindre begrænset Antal Medborgere — men angaar os alle. For det andet, at der maas findes paa »forebyggende Midler« imod »de sociale Krige«. For det tredje, at Arbejdernes Organisationer maa anerkendes saavel som Arbejdsgiversnes. »Vi har lært, at vor Arbejderstand som Helhed staar højt — i Ro og Maadehold... Hvilken anden Størbøj i Europa vilde have været saa rolig som København, naar saa mange af Forsørgerne gik brødløse omkring? Endvidere har Arbejderne lært, at der er noget, der hedder Kooperationer — selv om dette ikke »med det samme gør Arbejdsgiverne overflødige«.

Og endelig sidst og »yderst beskæmmende for Kirkefolket dette: at af de tre Mænd, som stiftede Forlig, var de to Jøder (Heide og Trier). Kirken selv havde meldt Pas — manglet Evnen til at stifte Forlig, og — tilføjer Ostenfeldt skarpt — »mange mente ogsaa, at Viljen manglede«.

Han spotter over Lyngby-Gentofte Arbejdsgiversnes »berømte« Skrivelse til den sociale Pastor Koch i Hellerup, hvem de bad betænke, at han var lønnet af Arbejdsgiverne. »Det var virkelig ikke meget behændigt skrevet af Forfatterne af denne Adresse,« tilføjer Pastor Ostenfeldt, og han sluttede med at haabe paa »Kirkens Frigørelse fra Sammenkobling med et enkelt Parti« — her altsaa Overklassen.

Arbejdsløshedsspørgsmaalet nu ved Siden af Lockouten i 1899 er som et Bjærg ved Siden af en Bakke. Og samme Pastor Ostenfeldt, som den Gang folte sig ydmyget ved Kirkens Sløvhed og Ligegyldighed, sidder nu som Landets øverste Kirkemand, og at han endnu har den samme sociale Forstaaelse, bevidner disse Udtalelser:

— Jeg er ikke sikker paa, siger Biskoppen, at der gives nogen færdig Løsning paa de sociale Spørgsmaal. Nye Vanskeligheder, nye Spørgsmaal vil bestandig dukke op, men jeg har det Haab, at Menigheden ikke vil leve sit Liv med lukkede Øjne overfor det Svære — og at den vil have et Tilskud at give i Menneskeforstaaelse og Menneskekærlighed. Naar Menigheden vil leve sit Liv efter Ordet: »I er Jordens Salt. I er Verdens Lys... da maa dette jo ogsaa vise sig socialt.«

Hvorledes tænker De Dem nærmere denne Indsats? Spørges der.

— Kristus lærer os, siger Biskop Ostenfeldt. Barnesindet overfor Faderen i Himlen og Brodersindet overfor vore Medmennesker er uadskilleligt forbundne. Det ene kan ikke ejes uden den andet. Eller lad mig sige det, som det blev formuleret paa det store Kirkemøde i Stockholm 1925: *Hvor Penges Interesseer staar overfor Menneskers Interesseer, maa Kristnes Sympathi være for de sidste*.

Saaledes taler Biskoppen. Hans Ord falder — i al deres Stillefærdighed — som Kolleslag oven i Hovedet paa de hæslige Ministerord om »Egoismen« og »den manglende Medfølelse med Rakkets«.

— »Den danske arbejdsløse Arbejder« siger Pastor Richard Thomsen, Gladsaxe, *hor vist en*

betydelig moralsk Kraft. Naturligvis er nogle gledet ud i Drukenskab, andre har forladt Hjem og Børn, men i det store og hele, er det forbausende, at disse ulykkelige Mennesker har vist saa megen Rygrad«. — — — »Arbejdsløsheden er en Forbandede, der hænger nøje sammen med hele den nuværende kapitalistiske Samfundsform. Der er for mig ingen Tvivl om, at Arbejdsløsheden kun kan afbødes ved en dybtgaaende socialdemokratisk Samfundsreform«. — — — »Det moderne Samfund hviler paa det ganske ukrystelige Princip om Kappetriden og den stærkere Ret. Og den stærke vil ikke sige: den gode — heller ikke altid den kloge — men Gang paa Gang blot: den, der mangler Medfølelse. Som een af Englands mest klartsuende Kristne, Prof. theol. Maurice i Cambridge har udtrykt det: »man siger, at Kappetrid er Tilværelsens Lov. Men det er Løgn, og nu er Tiden kommen til i Ord og Handling at erklære, at det er Løgn.«

Derfor er da ogsaa Socialdemokratiets Solidaritetsfølelse i nær Slægt med Kristendommens dybe gamle Broderskabstanke. Saaledes slutter Pastor Richard Thomsen.

— Pastor Chr. Norlev, Getsemanekirken, er ligesaa velgørende uforbeholden i sine Ord: *»Den danske Arbejder — specielt den arbejdsløse — skal nu gøres til Syndebuk for alle de Fejlgreb, al den Uret og Synd, som under og efter Krigstiden er begaaet i vort politiske Liv. Det er jo ganske usandt, at det er Arbejdsløsheden, der er Aarsag til den nuværende Erhvervskrise. Det er først og fremmest i Overklassen og blandt Kapitalens ledende Mænd, at man skal finde Ansvar for den nuværende Misère. Man maa bort fra de store økonomiske Monopoler nu, og sikre Arbejdet dets Ret. Men indtil den Tid er det Samfundets uafviselige Pligt at sikre de Arbejdsløse et Liv som frie Borgere, der ikke skal være henvist til Fattigvæsenet i Erkenndelse af, at den danske Arbejdsløshed som Helhed er ganske uforskyldt.*

Mine pinligste Timer er, naar mine Konfirmander kommer til mig og beder: Hjælp mig til en Stilling! — eller Forældrene kommer i deres Fortvivlelse: Hvad skal vi gøre med vore Drengene? — De véd, at jeg har Forbindelse i Mængde paa Landet — og dog kan jeg ikke hjælpe.

— Hvad forlanger De af Kirkefolkene? spørger vi.

— At man skal praktisere sin Kristendom — ikke nøjes med at beundre sig selv eller sin Tro, men tage Gud med sig ud i det